

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 23. apr. 1975

Nr. 31 (4021)

17. aastakäik

Eesti Rahvusfondi esinduskogu koosolekul. Toim. Adelaide Lemberg kõnelemas inimesest surve all Nõukogude ühiskonnas. Juhatuses loova taga vasakult A. Kivimäe (Uppsala), Leonid Laid (Stockholm) ja Gerhard Peet (Göteborg). (EPL-foto LEPPER)

Rahvaesindaja MÄRGUKIRI Kissingerile

WASHINGTON (VES) — Rahvasaadik Frank Annunzio, demokraatliku partei esindaja USA kongressi esindajatekojas, esitas välisminister Henry Kissingerile märgukirja Chicago Tribune'i artiklitega päevakorda kerkinud Balti riikide küsimuses.

Memorandumi sisu oli järgmine:

Paljud minu valijaskonnast Chicagos, kellel on omakseid ikestatud maades või kes on nüüd N. Vene alla kuuluvast Ida-Euroopast USA-sse imigreerinud isikute järglased, on minule väljendanud nende sügavat muret selle üle, et USA võiks tunnustada va-

rem iseseisvad olnud Leedu, Eesti ja Läti okupeerimist ja vägivaldset inkorporeerimist N. Liidu poolt.

Kuna USA jätkab läbirääkimisi Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Konverentsil, ma tungivalt taotlen teilt, et teie ei kirjuta alla ühelegi kokkuleppele, mis tunnustab nõu-

Järg lk. 7

Rahvusfond: Apellid kodumaalt läände kõige mõjuvamad

— Meie tänu ja lugupidamine kuulub neile kaasmaalastele kodumaal, kes kutsumuse ajal panevad kaalule oma isikliku julgeoleku Eesti rahvale töö ja õiguse taotlemisel. Kolmkümmend aastat on möödunud. Võiks arvata, et neid teotlusi kodumaal on kandnud need kellel on isiklikke mälestusi iseseisvuse ajast. Kuid teated kõnelevad, et peale kasvannud uue põlve hulgas on voog patrioote, kes jätkavad töö ja õiguse taotlemist ja nõudmist Eesti rahvale.

Eesti Rahvusfondi Esinduskogu oma aastakoosolekul Stockholmis on võtnud teadmiseks kõik läände saabunud märgukirjad ja teadaanded ja ühineb nendes esitatud nõudmistega — nii

algab lähtus eesti patriootidele kodumaal, mille üksmeelselt vastu võttis Eesti Rahvusfondi esinduskogu koosolekul 13. aprillil Stockholmis Jakob koguduse saalis.

Edasi üteldakse lähtuses: — Neid nõudmist ja soove on üldjoontes nii Eesti Rahvusfondi kui ka teiste organisatsioonide poolt Lääne avalikule arvamiselle juba varem Järg lk. 7

Eesti kool parimate seas

Stockholmi länshövding Hjalmar Mehr annab tunnustusdiplomi üle Stockholm Eesti algkooli kohtkoolitset esindajatele ja Tiina Baugusele ja Hendrik Pennole, kelle vahel seisab kooli

Ka möödunud aastal olid Stockholm Eesti Algkooli noortest ilukoolitsetinikud

linna parimate hulgas, nagu selgus poliitilise õppeosakonna vastavast kokkuvõttest, mis

abijuhataja Henno Kirikmäe. Paremal äärmisel ilukoolitsetil õppeosakonna ülem komisar Karl-Erik Engström (EPL-foto TIFPO)

tuginen aasta jooksul tehtud 25-le märkamatu kontrollile ajal, mil koolipoliitiseinikud

juhivad oma kaastöölisi üle tänavate.

Järg lk. 7

Kutsuti puna- värkke

Invandrarverketi peadirektor Kjell Öberg, esinedes Frederika Bremer Förbundet sisserrännuprobleemide konverentsil Stockholmis Vana riigipäevahoone ruumides, puudutas ka kahekordse kodakondsuse probleeme. Ta märkis seejuures, et mõni aasta tagasi sõitis üks eestlane Rootsis Eestisse ja sai seal kute sõjaväeteenistusse tulemiseks, kuna N. Liit teda peab N. Liidu kodanikuks.

Konverentsist võtsid osa ka eestlaste esindajad.

Kunstniku- pension Talvikule

Rootsi Kunstiakadeemia on määranud Kunstnikupensiooni eesti kunstnikule Herman Talvikule Funäsdalenis, Härjedaleni mägedes. N.n. kunstnikupension sisaldab endas iga-aastast toetussummat loovatele kunstnikele. Varem on kunstnikustipendiumi Kunstiakadeemiast saanud Eduard Ole.

EPL

Kolmapäeval, 23. apr. 1975

DOOMINO

Doomino-teooriast on palju kõneldud ühenduses pika sõjaga Indo-Hiinas ja üheks põhjuseks, miks USA sellesse sekkus oligi just see teooria, mille nimel tuleb seltskondlikust doomino-mängust, kus oluliste ühikute väljalangemine tähendab kogu mängu kaotust. Need olulised ühikud on Vietnam ja Kambodža. Nende kommunistlike muutumine peaks teooria kohaselt vallandama ka teiste selle ala riikide mittekommunistlike valitsuste hävitamise.

Järjekorras seisavad teatavasti iseseisvad maa Laos, Tai (end. Siiam), Malaisia ja Birma. Neist on enim juttu olnud Laoses, kuna seal on arenenud analoogiline pikk sõda kommunistide ja valitsusvägede vahel, mis aga mõni aeg tagasi lõpetati poolte vahelise kompromissiga, millega valitsus tulid ka kommunistid. Sellest peale ei ole küll vaenutegevust olnud, ent kõik raportid jutustavad täielikust umbusaldusest valitsuse ja administratsiooni liikmete vahel, mis just head ei ennusta, eriti olukorras, kus kommunistlik pool naabermaades on lõplikult peale jäänud. Siin on kõik eeldused olemas doomino-arenguks.

Teised nimetatud valitsused on ilmselt suures mures ja püüavad kiiruga oma poliitikat ümberkujundada selliseks, et võimaldaks mingi koeksistents kommunistlike maadega – silmatähtselt käib eeskätt Pekingi ja Hanoi suunas. Tai laks isegi nii kaugele, et ta ütles ühes kokkuleppe, mille kohaselt USA selle maa territooriumil on hoidnud 25 000 mehelist väeüksust 350 sõjalenkuga "igaks juhuks-varus". Peaminister Kukrit Pramoj rõhutas seejuures, et "Tai ei tohi muutuda uueks Kambodžaks". Ta teab, millest ta kõneleb, sest ka Tais on pikemat aega tegevuses kommunistlik sissitegevus, millest USA abiga on jagu saadud.

Kuid käesoleva aasta esimese nelja kuu jooksul on kommunistlikud gerilla-atakid neljakordistunud ja terror on levinud üle maa. Kui a. 1973 kukutati sõjaväeline ja teravalt antikommunistlik valitsus, siis järgneb moodokas rehhiim loomis vahetõrjades parandamise kaudu kommunistlike maadega saavutada siserahu. See ei ole ilmselt õnnestunud. Tai sissid, kellede arvu on hinnatud 10 000-le mehele, saavad oma relva-

stuse Pekingist ja on väärt tähele panna, et just teed kaudu, mis jookseb üle Laoses.

Just praegu on 71-st Tai provintist 28 kuulutanud välja kaitseisekorras. Liigub kuuldu, et Laoses kaudu on sisse marssinud uusi hiina väljaõppega mässulisi, mis näitab "vietnamlike" austri ja ennustab offensiivi Põhja-Tai vastu. Samal ajal on Hanoi muutunud väga jahedaks Tai valitsuse lähenemiskatsetele. Pekingil on aga Bangkokis äsja loodud suursaatkond, kuigi sissitegevuse peaohtuajaks on Hiina. Sonad ja teod seega erinevad.

See käib ka Malaisia kohta, kes kommunistlikku Hiinat tunnustas alles moodunud aasta mais ja vahetas Pekingiga saadikuid. Diplomaatiline sõbralikkuseakt ei ole aga takistanud kommunistlike terroristide tegevust Tai piirirajoonides Malaisia põhjaosas. Tegevus, mis nihkub üha rohkem lõunasse. Töötab ka kommunistlik raadio – "Revolutsiooni hääl".

Ka Birma on püüelnud sõbralikke suhteid kommunistlike maadega, eeskätt Hiinaga. President käis a. 1971 riiklikul visiidil Pekingis ja sellega paistab väline fassaad olevat rahulik. Kuid ka Birmas on kommunistlik mässuliste tegevust kestnud juba kolm aastakümnet, täpsemalt 27 aastat. Valitsusel õnnestus hiljuti vallutada kommunistide peakorter, kusjuures parteijuht sai surma, kuid kõigile on teada, et sissitegevust see ei suuda peatada, kuna viimastel on veel teine, "hiina peakorter", mis tegelikult on juhtinud operatsiooni. Birmal on nimelt ühine piir Hiinaga ja vahepealses magedes tegutsevad hästi relvastatud ja Hiinas väljaõpetatud sissilüksused.

Seega on Indo-Hiina "doomino" ülejäänud osad kõik analoogiliselt ohustatud, mis jätab mulje, et Vietnam ja Kambodža langemisega ei ole Indo-Hiinas veel kaugelgi rahu saanud – "doomino" rullub edasi teistes maades. Selle taustal on kinnitunud USA-s, et Indo-Hiinal enam ei ole mingit strateegilist tähtsust vabale maailmale, pisut naiivsed. Eriti olukorras, kus USA Väike ookeani kõige truim liitlane Filippiinid, on kiirelt korras oma korda silmi tegema hakanud Pekingile, ilmses kartuses, et USA ka selle piirkonna tunnis- "ebatähtsaks". Kuid ka siin on juba kommunistlik gerilla tegevuses Filippiinide suurimal saarel Luzonil. Kas lähenemine Pekingile suudab takistada Pekingi abi mässulistele, on küsitav.

Rahutud on ka antikommunistlik Indoneesia ja "valgete meeste" Austraalia. Viimase töölivalitsus on teinud maa lääneseisvaid poliitikas kiire pöördet ja selle üheks silmatorkavaks väljenduseks oli ka Balti riikide anastuse tunnustamine. Canberras loodetakse, et Moskva kujukene vastukaal Pekingile. Austraalia ei ole ainsana olnud veel kommunistlike sisside probleem. Sellegipoolest mõjub "doomino" ka selle maa tulevikuks, nii nagu teise suurrigi Jaapani omagi.

KLA

Eesti Laenu-Hoiu ühisuse esinduskogu koosolekult

Eesti Laenu-Hoiu ühisuse direktor Alfred Ventsel märkis möödunud nädala aset leidnud esinduskogu koosolekul, et Stockholmis Sparbankenin on hoiuseid 3,6 miljardit, mis tähendab seda, et Eesti Laenu-Hoiu ühisus on sellest vaid 0,2 protsenti oma hoiustega. Sellegipoolest on Rootsis veel tervelt 20 krediidühistust, milles on eestlaste omast vähemad.

Sõnavõttust selgus, et eestlaste hoiustest lõviosa on kapitali säästukontol (51 protsenti), millele järgneb suurim rendisega kapitalikonto 39 protsendiga ja säästunäing tshekkikontod ainult 10 protsendiga. Hovitat on võrdluseks märkida, et rootslaste hoiustajate juures on populaarseim just kapitalikonto (41 prots.), seda just protsendi kõrguse pärast. Festlaste keskmine hoiuprotsent oli möödunud aastal 6,6 protsenti. Kuna osal hoiustajail kontod seisavad pikemat aega kasutamata, siis oleks neil kasulikult uie minna kapitalikontodele, mis annab 7,5 protsenti rendist praegu.

Hoiuste geograafilise jaotluse osas domineeris ka 1974. A. Suur-Stockholm 5,5 milj. krooniga 7,4 prots., väljaspoolt pealinna oli eestlaste hoiuseid 1,9 milj. krooni, s.o. 26 prots. Siin on esikohal Göteborg koos Bohusläniga 566 000 kr. Norrköpingu piirkond 375 000, Eskilstuna piirkond 233 000, Borås-Alingsås 209 000, Malmö, Lund ja Helsingborg 188 000, teised piirkonnad alla sadatuhat krooni.

ELHU on võinud 1974 kulutada eestlaskonna huvides nn. erikulude kaudu kokku 29 064 kr. Sellest summast moodustavad otsesed teotused organisatsioonidele ja uritustele 6 871 kr.

Eesti ajalehtede tellimispriemad 7 944 kr. kuulutasid eesti ajalehtedes 3 780 kr jne. Arlises näitab, et eesti pangal oli oma varukapitali 17 500 kr, põhi- ja tegevuskapitali 8 731 kr. Aastal 1974 kanti varukapitali arvele 2 500 kr.

KUI PALJU RAHA?

Dir. Ventsel tõstas küsimuse, kui suur osa eestlaste hoiustumadest Rootsis on Eesti Laenu-Hoiu ühisuses. Ta arvestas et eestlastel on Rootsis hoiukontosid ca 8 500 ja kui arvestada neil keskmise hoiuste summaga 5 000 kr oleks eestlaste hoiuste kogusumma Rootsis ca 42 miljoni krooni. ELHU-s on sellest seega vaid 18 prots. ELHU jätkuva kasv võimalused on seega veel väga avarad. Aga see nõuab aktiivset selgitustööd, eriti kohtadel, peamiselt aga eestlaskonna enda aktiivsust ja algatust oma kapitalide koondamiseks ja ülevõtmiseks ELHU-sse.

Ventsel mainis ka võrdluseks, et üldise majandusliku ja krediidilukorra tõttu Kanadas ei ole Toronto ühispanga kasv enam jätkunud selle hooga viimasel aastal, kuid see oli varem. Esimest korda lõpetas pank eelmisel aastal tegevuse isegi väikeses puudujärgiga, mis oli 2 793 dollarit. Hoiuste arv on seisuks. Kui see eelmisel aastal ole ühe miljon krooni aastas (1972 ühe 1,1 miljoni dollari) siis 1974 oli see 625 000 dollari, milline juurekasv tuli ainult hoiuste protsendist. Positiivne on aga Toronto asus see, et seal on loodud panga juurde eesti sihtkapital, millele laekuvad pändused ja testamendid on vabad pändumiseks.

Sihtkapitali fondi on juba laekunud üle 15 000 dollari ja üheksast eesti advokaadist koosnev eriline juridiline komitee aitab korraldada inimeste pändusasju. Pänduruste ja testamendide probleemid on iga aastaga aktuaalsemaks muutunud ka Rootsi eesti ühiskonnas.

Läbirääkimiste osas A. Sagim rõhutas, et kohalike keskuste väike osatähtsus ELHU-le hoiuste kogusummas on tingitud informatsiooni puudusest kohtadel. Paljud on ka mures, kuidas kindlustada ELHU

Dir. Alfred Ventsel annab üle Lembit Tuuliku 4 000 kroonise stipendiumi noorele muusikule Jaan Seimile (EPL-fotod LEPPER)

juhtimise ja töö korraldamise ja reikavale tulevikus kui eesti panga asutajad ja pioneerid vanuse tõttu peavad tagasi tõmbuma. See on väga raske küsimus, vastas A. Ventsel: pangaametniku elukute pole kõige tasuvam ja on raske saada siin eestlast 1000.

Valimiste all valiti ELHU juhatusse tagasi järgneva kaheks aastaks L. Karupää ja E. Viival, asetäitjaks A. Vöting.

TUULIKU STIPENDIUM

Pääle aastakoosolekut toimus M. Tuuliku nimelise stipendiumifondist esimese stipendiumi 4 000 krooni väljaandmine noorele muusikule Jaan Seimile. A. Ventsel stipendiumisummat üle andes kohalviibivale Jaan Seimile mainis lühidalt ka stipendiumifondi looja Lembit Tuuliku elukäiku ja isikut. L. Tuulik oli sunnitud aineliste võimaluste puudumisel oma muusikõppimise Tallina konservatooriumis pooleli jätma, et omale igapäevast leiba teenida. Paguladina Norrköpingus teetsedes leidurina ja väike töökoja omanikuna oli ta aga endisel otse kirglikult huvitatud muusikast. Ta võis käsitleda kõiki muusikariistu, ta komponeeris, ta laulis kaasa kõigis Norrköpingu koorides. Mõistame siis hästi, et ta oma viimse soovina tehis kaas aidata eesti noort just muusika alal. Stipendiumi saaja Jaan Seim sai ümbrikus koos summaga kassa ka M. Tuuliku eluloo.

TUNDU SIHTASUTUS

A. Ventsel luges ette ka AM Tundu nimelise sihtasutuse juhatus protokoll, millest selgus, et sihtasutuse eesmärgiks on tema looja Alide Marie Tundu soovil peamiselt eesti noorte toetamine, kes tegelevad ja aitavad kaasa eesti keele ja kultuuri viljelemisele ja arendamisele.

Sihtasutuse tegetseb ELHU juures. Sihtasutuse juhatus koosneb pr. Tundu, H. Eller, H. Luiskman ja A. Ventsel on otsustanud välja anda esimeste stipendiumitena kogusummas 5 000 krooni järgnevalt: Aarand Rootile 2 000 kr, Eeva Merike Kangrole 1 000 kr, Paul Laanele 1 000 kr. Eesti algkoolis Stockholmis 500 kr aja ajakirja Tulimullale 500 kr.

Esinduskogu tänas kohalviibivat pr. Tundut tugeva aplausiga ja A. Ventsel toonitas selliste annetuste suurt ja virgutavat tähtset meie rahvusliku kultuuri edasipäsimiseks.

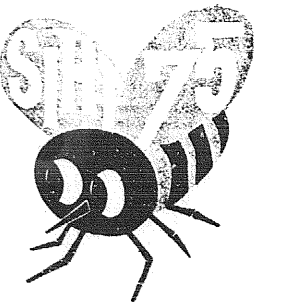

Dir. Bengt Ekengren jutustas põnevalt oma Dahomey-muljeid

VESTLUS AAFRIKAST

Nagu tavaliselt toimus pärast aastakoosolekut ühine lõunasöök koos külalistega. Stockholmis Sparbankeni esindaja ELHU juures dir. Bert Ekengren vestles oma kahe aastalisel viibimisel UN ülesandel Aafrikas Dahomeys, kus ta ülesandeks oli abi andmine krediidihäistuste rajamiseks. Temperamentses ja elavalt esitatud ettekandes tõmbas ta paralleele läänelise ja Aafrika tsivilisatsioonide vahel. Mõeldes kõige selle üle, mida selles väikeses Aafrika ühiskonnas sai kogutud, võib öösti küsida, kas meil eurooplased õigi nii palju õpetada neile nn. primitiivsetele inimestele seal.

Ma arvan, et ma ise õppisin seal elutarkust ja uusi aspekte ellusuhtumiseks neilt rohkem kui ma vast neile reutsin midagi pakkuja, oli õigis referentid konstateeringuid. A. Sagim informeeris lõunalausa viibivaid ka Lõuna-Rootsi Eesti Maja aktuaalsetes probleemides ja A. Mark ütles tänuõnand sujuvalt kulgenud kokkutuleku eest.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhon Koka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetuse ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstusnuri Juri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72

Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0

Kuututusalvete postigiro 60 59 00-0

Eesti Päevalehts Forlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 187:—

Termin (4 kuud) kr. 112:—

Kuu kr. 18:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FORLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens

Tryckeri AB Eskilstuna 1975

Eesti ohvitserid ja eksiilülendused

Seoses Eesti Päevalehes 9. aprillil avaldatud Tõnis Kinti ja Avdy Andressoni kirjajadega ühendamis-küsimustes eksiilulokorras, kus esimene protesteeris Eesti Ohvitseride Kogu Rootsis eitava selu-koha avaldamise vastu, on toime-tusele alljärgneva kirja saatnud Villem Raid, Eesti Vabariigi kaitse-vee kapten, E.V. sõjakooli esi-mese lennu lõpetaja Vabadussõja ajal, Vabadussõja vabatahtlik ja riindeohvitser:

Kapten Villem Raid kirjutab: Pretsedent on olemas, kirjutab EPL-is 9.4.75 Avdy Andresson, Eesti eksiilvalitsuse sõjaminister, enda tutvustamiskirjas eesti ava-likkusele tema auastmes ülen-da-mise kaptenist koloneliks õgus-tamiseks. Seda väidet on ka Tõnis Kint varemalt kasutanud avalikus kirjavahetuses kolonel Willem Saarseniga samas küsimuses. Sel-le juures pole kunagi nimetatud, millist pretsedent-juhist on mõel-dud. Võib olla sellepärast, et meil on ainult üks selline olemas: kau-baalevastiku kapteni Johan Pitka ühendamine admiraliks.

Johan Pitka teened Vabadussõ-jas olid ja on teada kogu Eesti rahvale. Avdy Andressoni kohta ei saa seda ütelda. Sellepärast on hea, et tema nüüd on avaliku kir-jaga ennast rahvale tutvustanud ja oma tähelepanu sõjaväeliste kar-jääri II maailmasõjas on kirjelda-nud: Eesti ratsaväe veebel pääses 1943. a. Saksa ("tolle aja maailma-parima") Pearatsakooli Münche-nis, lõpetas selle 1944. a. nii heada tulemustega, et ühendati ühte auastet ühikupätes leitnandiks, määrati kohe väeosa ülemaks, 1945. a. ühendati kapteniks ja mää-rati rügemendi ülemaks. Võitles Ungaririndel.

Nüüd on see kõik siis rahvale teatavaks tehtud ja ei saa enam Tõnis Kintile etteheita, et ta on veebli koloneliks ühendanud.

Veebel A. Andressoni õnnetuks ei olnud nendes väeasades, kus teda ohvitseriks ühendati, väeasade ülemaks määrati ja kiireid ülen-dusi auastmetes sai, teisi eestlasi, nii et Eesti ohvitserkonnale oli tema karjäär täiesti tundmatu. Kuid Eesti ohvitserkond on kooli-tatud ja kasvatatud selgust ning täpsust nõudvaks, aga neid nõu-deid ei rahulda Eksiilvalitsuse sõ-jaminister oma sõjaväelase kar-jääri kirjendamisel sugugi.

Kulgi II maailmasõjast on pretse-dente sellise kiire karjääri alal, on sellistel juhtudel kõik üksikasjad teada, ühenduste ja kohtadele määramiste kuupäevad, käskkir-jade kp. ja käskkirjade andjad, väeasade nimetused jne. — lühidalt öeldult — on vaja dokumentaalset tõendust iga ohvitseri teenistu-skälgude kohta.

Villem Raid

Konverents Genfist Helsingi 30. juunil?

HELSINGI (EPL) — Helsingis ilmuv Hufustadsbladet kirjutab, et Soome poolt on kibedad etteval-mistused käigus, et julgeoleku-konverentsi komas faas võiks Hel-singis kokku astuda 30. juunil. Soome valitsus on teatanud kong-ressihoone Finlandiahuset, sa-muti hotellide, posti, telegraafi ja poliitilise administratsiooni, et selle tähtpäevaga arvestatakse ja va-jaduse korral kõik teised rese-veerimised tähistatakse. See on Brezhnev, kes on Soome valitsust informeerinud, et ta kavatseb Genfis kõige suuremat survet avaldada, et lõppkokkuvõtteku päevaks määratakse 30. juuni.

Soome võimud on teatanud, et nad vajavad sellekohase lõpliku otsuse tegemist mai lõpul, vajades 4 nädalat aega kõigiks eeltöödeks. Lõpp-kokkuvõtteku kestaks kõige rohkem 3–4 päeva, kuulatakse ära

Kõik see puudub A. Andressoni kirjas oma karjääri kirjeldamisel. Selle asemel on väide (tsiteerin): "Minu sõjaväelist teenistuskäiku tõendavad dokumendid on minul olemas, mis on kinnitatud Lääne-Saksamaa ja USA notarite ning viie liikmelise Lääne-Saksamaa kohtu poolt kahel korral", ja veidi allpool jätkab: "Saksa ametiasu-tused ei arvestanud nende tõend-tega, jättes need tähelepanema-ta". Mis teenistuskäiku tõendavad dokumendid need küll võivad olla, mis on vajanud mitmekordseid no-tarite ja "viie liikmelise Lääne-Saksamaa kohtu" kinnitamist, mida aga Saksa ametiasutused ei tunnustata? See teeb kogu asja väga problemaatiliseks ja ei ärata just suurt usku dokumentide ehtsusse.

Eesti Ohvitseride Kogu Rootsis (edaspidi lühend EOKR) peakoo-solek 15.2.75. on vastu võtnud otsu-se, et Eesti eksiilvalitsuse Peami-nister Presidendi ülesannetes Tõ-nis Kinti käskkirjadega 23.3.74. nr. 2 ja nr. 3 Sõjaministriks nimetatud Avdy Andressoni koloneliks ülen-damist ei saa aktsepteerida, kuna selline mitmest auastmest üle-hüppamine ei ole kooskõlas Eesti Vabariigi. Ohvitseride Teenistu-skälgude Seadusega. Olakse ilmselt arvamisel, et kui riigivõimu päde-vus võib kontinuiteedi alusel pagu-luses jätkuda, siis peaks ka Eesti seaduste pädevus samuti jätkuma niivõrd kui seda saab praktiliselt rakendada. See otsus on avalikku-sele teatavaks tehtud ajakirjandu-se kaudu (Eesti Päevaleht 27.3.75.).

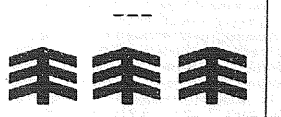
Tõnis Kint vastas sellele EOKR peakoosoleku otsusele avaliku kir-jaga (Eesti Päevaleht 9.4.75.), milles tarvitab EOKR aadressil ranke solvavaid väljendusi. Tsi-teerin: "... on haavav isamaali-kele eestlastel, riivab endisi ohvit-sere, sõjaväelasi ja on Eesti vaba-riigi iseseisvuse taastamisvõitlust saboteeriv, ning sisuult taotleb Eesti praeguse okupandi propaganda sihte".

Sellistel hüsteerilistel vihapur-setel on ka pretsedente. Palju. Mõ-lemal pool raudset eesriidet. Kui sa mind kritiseerid, siis oled ühepool-raudset eesriidet nätsid, teisel pool seda — kommunist. Tõnis Kint peaks teadlik olema selles, et ükski riigivõim ei saa ilma ohvitser-konna loajaluseeta. Selleks on ka palju pretsedente olemas.

Mis puutub Avdy Andressoni, siis tema enesetuvustamise kiri pole suutnud tõendada tema kapteni auastme seadusepärastust, kuna pole esitatud kehtivaid dokumen-taalsed tõendusi selleks. EOKR on seda nõudnud kõigilt eestlastelt, kes on ühendatud väljaspool Eesti kaitseväga.

Villem Raid

suuremate riikide delgatsoonide deklaratsioonid, millele järgneks kokkulepete allakirjutamine. Genfis on Brezhnevi ja Soome valitsuse surveleel seisukohad tekitanud ärevust ja segadust. Lääneriigid on nõudnud, et Moskva kiiresti teatavaks teeks oma lõpli-ku seisukohad terves reas olulis-tes küsimustes, kus veel mingit kokkulepet ei ole saavutatud. Eriti Saksamaa esindajad Genfis on ar-vamisel, et Moskva kiirutamisele ei tule järgi anda. Lääneriikide arvates oleks sobivamaks kokku-tuleku ajaks alles september.

BOSTADSSTYRELSEN INFORMERAR

Sina, kes elad üksinda ja
teie, kel ei ole lapsi
võite samuti saada

KORTERI LISA

Näidis:

Peetrus on üksinda ja teenis 23.000 kr aastal 1973. Üür 1 toa ja köögi eest on 475 kr kuus. Tema korterilisa on 115 kr kuus.

Näidis:

Joosep ja Maria elavad koos ja teenisid koos 25.000 kr aastal 1973. Üür 2 toa ja köögi eest on 650 kr kuus. Nende korterilisa on 150 kr kuus.

Tingimused

Sissetulek ei tohi olla liiga kõrge.

Kui elad üksinda, peab korterimaksumus olema vähemalt 325 kr kuus, kui elate koos, peab see olema vähemalt 425 kr.

Üksikisikute vanus peab olema vähemalt 20 a., kui olete kahe-kesi, peab üks teist olema vähemalt 20 a.

Toetust ei anta kui majapidamises ühel või mõlemal on rahvapension.

Kel on lapsed, saavad ka korterilisa, kuid siis kehtivad teised reeglid.

Usud, et ka sina saad korterilisa?

Pöördu sel juhul KOMMUNKONTORETI või korteriameti poole. Säält saad kõrvaloleva brošüüri ja saäl on olemas ka soovivalduse blanketid.

Bostads-
tillägg

1975

Darlingtonis, Inglismaal suri 26. veebruaril Valter Sinisalu, sünd. 17. juunil 1913 Elivas.

Londonis, Inglismaal, suri 2. veebruaril Vilja Tanner. Floridas, USA-s suri 3. märtsil Hans Leoke, sünd. 22. mail 1891.

Leinateated

Uplandis, Kalifornia osariigis USA-s suri 27. jaanuaril Tiina Rimmel, sünd. 8. detsembril 1905 Eestis.

Eestis suri 6. märtsil Allide Pappel, n-na Karo, sünd. 27. aprillil 1886.

Dillingenis Saksamaal suri 14. veebruaril Thekla Jürgens, n-na Martinson, sünd. 14. juunil 1882 Tartus.

KUI ORZEL TEGI AJALUGU

J.G. Kikkert artikkel kannab pealkirja "Poola allveelaev teeb ajalugu". Toome sellest ära kokkuvõtte Hollandi Eesti Seltis esimehe Vilma Bellinfante sulest, kes muide autorit on aidanud pildimaterjaliga.

Kikkert ütleb artikli alguses, et poola allveelaeva "Orzel" põgenemine Tallinna sadamast andis N. Liidule tere tulekut ettekaande kolme Balti riigi sündimiseks vastastikusse abistamispaaki! N. Liiduga, mis tähendas nende hävingut.

Sündmused algasid 1939 a. 14. septembri hilisõhtul, kui Tallinna vetesse tuli poola allveelaev ja paus luba sissestamiseks: kapten olevat haige ja masinatsioonis rike. Sellega algasid sündmused, mis olid olulisele kohale ärevates nädalates Teise maailmasõja alguses.

"VABAD KÄED"

Kikkert ütleb:

Nüüd, 35. a. hiljem annavad need sündmused "Orzeli" ümber selgema pildi olukordadest mis juhtisid iseseisvaid riigide: Eesti, Läti, Leedu vabaduse soovimisele N. Liidu poolt. See alataht oli tegelikult juba alanud 23. augustiga 1939 a. Sellel päeval kirjutati Moskvas alla Molotov-von Ribbentrop-lepingule. Selles salajasel protokolli, mis oli lisatud mittekallaletingile lepingule seisid väga selgesti:

"Territoriaalse ja poliitilise ümberkorraldamise puhul Balti riikides jääb Leedu põhjapiir Saksa- ja Nõukogude Liidu mõju- ja piirkondade vaheliseks piiriks." Üks kuu hiljem õnnestus venelaste sakslastega kokkulepe saavutada, et venelaste mõjuvõimurid lõpetasid Leedu jõuapiiri. Sama salajasel protokolli järgmises punktis oli ka Poola edasipide saatus otsustatud:

"... Saksamaa ja N. Liidu mõjuvõimurid Poolas määravad järgi: Narew, Weichsel ja San."

1939 a. 1. septembril varahommikul marssisid saksa väed Poolasse sisse. Mõned tunnid hiljem lahkus Poola merepaasist Heilist Poola allveelaev "Orzel" ja ei pöördunud enam kunagi sinna tagasi. Orzelle oli antud käsk sakslastele Läänemeres nii palju kui võimalik kahju tekitada.

14. septembril oli "Orzel" jõudnud Soome lahte, Eesti põhjapiiri lähedusse. Siin tekkis laeval mootoririke. Ka haigestus laeva komandant Kloczkovski. Kartus oli, et komandandi on pimesoleva põletik või isegi tüüfus. Viimane juhus oleks olnud allveelaeva katastroofiline. Sellepärast paluti laevalt keht 21.30 sisseõhku luba erapooletusse Tallinna sadamasse.

See asetas Eesti võimud raske probleemile ette. Väike Eesti, mis mõnendil veel erapooletu ja ripumatu oli, asutus surutuna võimale N. Liidu ja Läänemere vahel. Saksa ülemvõim Poolas oli 14. sept. juba fakt. Eesti valitsus ei riskerinud siis ka põhjustada konflikti Saksamaaga. Peale selle lootsid mõned Eesti juhtivad tegelased, vaatamata Molotov-von Ribbentrop-lepingule Saksa toele N. Liidu kallaletungi puhul. Kaugel asuvas teinud maadest, nagu Inglismaa ja Prantsusmaa, ei saadud selles osas palju loota. 23. aug. salajasel lepingust ei olnud veel midagi teada, olgu, et sellest liikus äärmiselt kiudulisi Balti valitsuste ringkondades. Vaatamata kõigele sellele oli Eesti ja Poola traditsiooniline hää vahetult moodunud ja "Orzel" sai tõesti loo Tallinna sadamasse sisseõhkuks. 15. septembril varahommikul veeti allveelaev sadamasse sisse.

Laevakomandant Kloczkovski teatati, et "Orzel" võib järele sadamast lahkuda kui defektiga kompressor on uuega asendatud. Parandus sooritatigi kohe pärast laeva sadamasse sissetoomist. Vahepeal oli komandant Kloczkovski tõsisemalt haigestunud ja toimetati peal oli komandant Kloczkovski tõsisemalt haigestunud ja toimetati kiiremas korras ühte Tallinna haiglas. Komandant Grudziński asendas teda seni laeval. Lisandus veel erinevaid komplikatsioone, kuna Tallinna sadamasse viibis ka Saksa tanklaev "Thalatta" ja kehtiva sõjaseaduse järgi võinuks "Orzel" alles 24 tundi pärast Saksa laeva sadamast lahkuda. Kuna "Thalatta" alles 16. sept. hommikul Tallinnast pidi lahkuma, tähendas see seda, et "Orzel" veel vähemalt kaks ööpäeva Tallinna sadamasse oleks pidanud jääma.

ROTTERDAM (EPL) – Ka möödunud aastal avaldati hollandi lehtedes ja ajakirjades tähelepanu Eesti probleemidele enne ja pärast II maailmasõda. Üks nendest hollandlastest kes meie probleeme on mitmel korral tutvustanud, on olnud ajaloo õpetaja Jan Kikkert. Tema sulest on 1974. aastal ilmunud neli artiklit mis käsitlevad Balti riikide, eriti Eesti olukorda. Alljärgnevalt üks nendest publikatsioonidest. J. Kikkert käsitleb ajaloo ja arheoloogiga ajakirjas "Spiegel Historiae" Poola allveelaeva "Orzel'i" saatust ja osatähtsust II Maailmasõja taustal ja Balti riikide okupeerimisega seosesolevaid sündmusi.

dant Grudziński asendas teda seni laeval. Lisandus veel erinevaid komplikatsioone, kuna Tallinna sadamasse viibis ka Saksa tanklaev "Thalatta" ja kehtiva sõjaseaduse järgi võinuks "Orzel" alles 24 tundi pärast Saksa laeva sadamast lahkuda. Kuna "Thalatta" alles 16. sept. hommikul Tallinnast pidi lahkuma, tähendas see seda, et "Orzel" veel vähemalt kaks ööpäeva Tallinna sadamasse oleks pidanud jääma.

"VÕIMATU OLUKORD"

Eesti ametivõimud sattusid otse võimatusse olukorda pidades arvestama nii saksaste kui venelaste nõudmisel, kes "Orzeli" sündistatise vene kaubalaeva põhjalaskest, mis meenutab autor, kes jutustab, et saksa saadik Frohwein oli kogu aeg ühenduses Berliiniga ja avaldas eesilastele survel, et eesilaste keeldumisel poola laeva sadamast lahkumiseks. See toimuski: poola laeva teatati, et meeskond intereeritakse. Navigatsiooniparandused, relvad ja torpeedod eemaldati laevalt. Meeskond jäi aga laeva, kuid eesilaste valve all. Samal ajal liikusid sakslastel kiiruga edasi Poolas ja 17. septembril marssisid sinna sisse ka venelased "Valgvene ja ukraina vähemuste kaitsjalana", nagu Molotov teada sõnas. Päev hiljem põgenes "Orzel" Tallinnast Kikkert jutustab:

Juba 16. öhtul otsustas meeskond esimesel võimalusel püüda põgeneda. 18. sept. varahommikul jõuti nii kaugele! Kõikide üllatuse eemalduks "Orzel" kaist ja vaatamata eesilaste tulistamisele õnnestus tal väljajääd sadamast. Et see õnnestusteta tõlmus, on pea-aegu ime, sest kätt tulistati pidevalt. Ka tulistati rannakaitsest, kuid kuna Soome laht sadama ees 20 mtr. sügav oli, võis "Orzel" õigeaegselt sukelleda. Põgenemine oli õnnestunud. Samal ajal viibis "Thalatta" ikka veel Tallinna sadamas. See ei selgu vist küll kunagi, kuidas see kõik võis sündida.

19. septembril levitas vene pressibüroo Tass "ustavatest allikatest" saadud teateid, et Poola allveelaevad hoitakse varjul Balti sadamates nende riikide nõusolekul. Siinjuures olgu tähelepanu juhitud just kasutatud mitmus-terminile! Samaaegselt laskis Molotov Eesti saadiku Moskvas enda juurde kutsuda. Vene välisajade rahvakomissar ei pidanud tähelepanu väärivaks Tallinna ja Riia vastuvõtmist. Ta teatas, et vene merevägi Läänemeres oli käsu saanud karedate Poola allveelaev üles leida ja hävitada. Sealjuures pidi ka Eesti territoriaalvetes opereeritama.

MOSKVA RUNNAKULE

Eesti valitsusele ja eriti välisminister Selterile tulid nüüd raskeid ja ärevaid päevad. Selteril tuli mitmel korral Moskvasse reisida. Armetult toimus see kaubanduslike läbirääkimiste nime all, aga oli selge, et siin midagi muud tolmus, kuna teiste hulgas oli min. Selteriga kaasas ka Eesti parlamendi esimees, kes oli tuntud rahvusvahelise seaduse eksperdinä. 26. septembril "TASS" oma teadaandes nimetas uuesti "Orze-

lit". "Ühenduses sellega, et Eesti valitsus oma aruandes on teatanud Tallinna sadamasse interneeritud Poola allveelaeva teadmatuse põgenemisest, kuna aga see aruanne ei rahulda Nõukogude Liitu, siis on alustatud läbirääkimisi E. Vabariigi ja N. Liidu vahel, et kindlustada N. Liidu veetelid võraste allveelaevade vastu mis end peldavad Läänemere vetes. Eesti Vabariigi valitsuse aruandes teatati, et Poola allveelaev saabus Eesti saumasse avarii olukorras ja on uskumatu, et sellise masina rikkega ja valve all olev allveelaev tähelepanu äratamata sadamast põgeneda võis." Siitamaani ei tundunud see kommi "kee nii ebausutavana, kuid edasi järgneb: "kõige tõenäolisem on, et allveelaev Tallinnast parandati, kütetega varustati ja sellega tal põgenemine võimaldati. Seoses tõsiasjaga, et Leningradist tulnud teate järgi on täna signaaleritud kahe allveelaeva periskopi kahes kohas Eesti rannikuvetes, võime järeleda, et Eesti rannavetes asuvad salajasel merebaasid kus varjatakse tundmatuid allveelaevu. Arvestades nende asjaoluks onab N. Liidu vete kaitse võraste allveelaevade vastu suure tähtsuse."

Kokkuvõetult ei olnud see venevõlgus, kuna sel momendil Varsavi kapituuleeris ja sõda Poolas tegelikult lõpetatud oli. Kindlasti teatasid eesilaste ka venelastest, et relvad põgenenud laevalt nende poolt olid kõrvaldatud, samuti navigatsioonvahendid ja seega põgenenud "Orzel" vaevalt veel hädaohu. Kiirelil liigi, et eeltoodu küllalaseks põhjuseks on eadistatimuvale. Eesitaks sunniti Eesti, ja varsti kohe mõlemad teised Balti riigid allkirjutama "vastastikuabistamispaaktile". Sellega omadid venelased õiguse sõjaväebaaside asutamiseks ja vägede sissetoomiseks Balti riikides. See tähendas endi riikide iseseisvuse lõppu. 1940 a. juunis ja juulis moodustasidkinad juba osa N. Liidust.

LAEV KODUMAATA

1939. sept. ja okt. oli "Orzel" ikkagi veel Läänemeres. Saksa propaganda levitas kuuldust, et poolakad olla surmanud kaks meest eesti vahikonnast. Tegelikult olid aga mõlemad mehed põgenemisel vangistatud poolakate poolt. Mõned päevad hiljem saadeti mõlemad mehed komandant Grudziński poolt laeva päästetapadele koos toidunäite, viski ja rahaga merele, mitte kaugel Gotlandi rannikust. Need kaks eestlast jõudsid õnnelikult sellele saarele.

Pärast seda kadus "Orzel" teadmatuses. Saksilased ka, et venelased olid aga veendunud, et allveelaev siiski veel Läänemeres pidi viibima. Olgu, et "Orzel" järgnevatel nädalatel väenilase

laevi ei uputanud, tekitas ta siiski palju ärevust väenilaste laevadele ja lennukitele. Ikka ja jälle tulid teated, et "Orzeli" oli kuskil nähtud. Siinjuures ei ole võimalik kontrollida, kui palju nendest kuuldudest venelaste poolt poliitilise sihiga levitatud oli. Viimane teade "Orzeli" Läänemeres viibimisest ilmus 23. oktoobril ja see oli seda iseloomulikum, kuna "Orzel" oli juba alates 4. oktoobrist ühes Shotimaa sadamasse Sellega olid poola merehened erilise vägitega hakka kama saanud. Ilma merekaartideta olid nad laeva Kategati väina miiniväljades läbi juhtinud. Pealgi patrulleerisid Saksa ja Rootsi sõjalaevad väga intensiivselt nendes vetes.

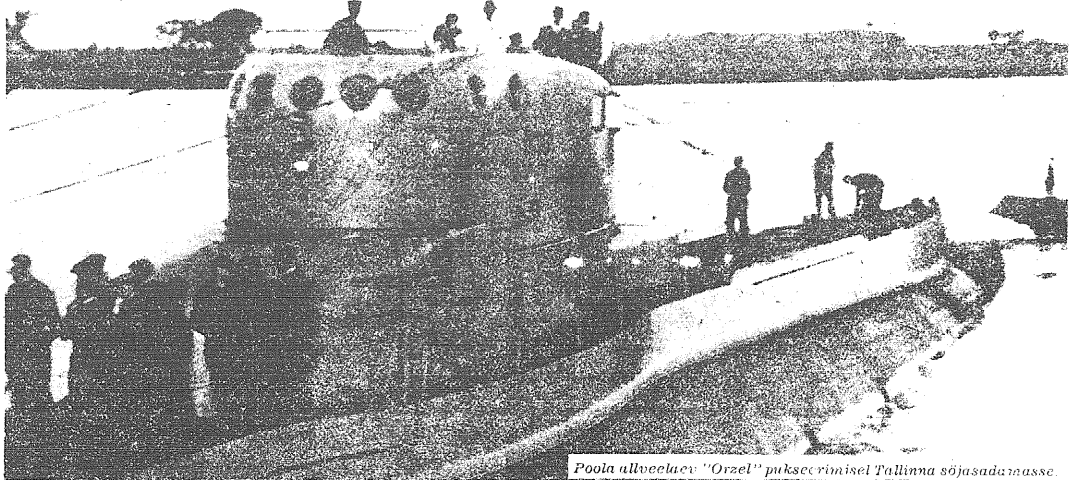
"Orzel" Shoti idakaldale lähemist pidasid inglased sakslaste sõjakavaluseks ja see tekitas laevalle uue hädaohu. Kui poolakad "kanna kinnitasid" Inglise merebaasis Rosyth oli möödunud juba kuuks nädalal nende kodumaalt lahkumiseks. Poola riik ei eksisteerinud enam, see oli jagatud Saksamaa ja N. Liidu vahel.

VÕITLUSED JA LÕPP

Orzeli meeskond soovis aga võitlust Inglismaalt jätkata ja seda koos saäl viibivate nelja Poola sõjalaevaga. Inglisele olid nad teatunud abiks. "Orzel" oli aga oma põgenemisel eesilaste tulistamisest rohkem vigastatud kui seda avamerel märgata võidi. Pärast hädavaajaliku remonti saadeti laev lahingusse Atlandi ookeani põhjaossa. 1939/40 a. väga karmi talve jooksul tei "Orzel" neli uatustliku retke selles hädaohulises piirkonnas.

Oma viienda reisu ajal Shotimaalt tei "Orzel" uuesti ajalugu. 8. aprillil 1940. a. sõitis ta Norra edelaranniku esimesel Lillesandi juures kui Saksa kaubalaev "Rio de Janeiro" nähtavale tuli. See uputati "Orzeli" poolt. Selgus, et selle laeval oli hulgaliselt saksa jala- ja kahurväelasi ja, et laev oli teel Bergenisse. "Orzel" teatas sellest tähtsast sündmusest otsekohe Inglismaale. See oli esimeseks tõenduseks, et sakslastel oli kavatsus Norrat vallutada.

Aruamatult põhjusel ei osutunud Inglise admiraliteet sellele teatele mingit tähelepanu. Oslot ei hoiatunud. Nii läksid 20 väärtuslikku tundi kaduma. Saksa sissetung Norrasse tolmus 9. apr. varahommikul. "Orzel" uputati arvatavasti Saksa lennukite süüväetavõimidega 25. mail 1940. a. Shoti ja Norra vahelistes vetes. On ka võimalik, et see Poola allveelaev ühes tundmatu Saksa miiniväljas hukkus. 11. juunil 1940 teatati ametlikult Orzeli kadumiseks. Allveelaevast ja tema meeskonnast ei ole kunagi enam midagi kuulnud.

Poola allveelaev "Orzel" pükseerimisel Tallinna sõjasadamasse.

G.E. Algkooli kevadpidu

Koolitegevust 15 aastat

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi Eesti Algkooli kevadpidu, mis toimus pühapäeval, 4. mail Vanalinna Rahvamajas (Gamléstaden Medborgarhus) algusega kell 16, kujunes ühtlasi kooli 15.a. jubileepäevaks.

Sõigisel 1960 alustas nüüdne Göteborgi Eesti Algkooli tegevust esimese klassiga. Kooli juhatajaks ja ühtlasi õpetajaks oli Anette Aas. Järgnevalt aastal asusid õpetajatena tegevusse Leida Savioja, Heino Rohila, Eero Tarjus, Artur Aas ja Marie Suur.

Kevadel 1965 saatis kool välja oma esimese lennu – 17 lõpetajat. Seni on kooli lõpetanud enam kui 1000 eesti noort.

Käesoleval aastal lõpetab kool 49 õpilast ja neli õpetajat Johan- nebergi kooli juures. Õpetajaks on: koolijuhataja Eero Tarjus,

Marie Suur, Mare Riisenberg ja fil. stud. Eha Mändlo, kes on rootsi ja inglise keele õpetajaks.

Kooli peod, kevadpidu ja jõulu- pidu, on kujunenud Göteborgi eestlaskonda, noori ja vanu, ühen- davaliks üritusteks. Selliseks kju- nel kindlasti ka eelolev kevadpidu, millega tähistatakse ühtlasi ka emadepäeva. Algkooli õpilaste- lega tutvuvad täienduskooli õpila- sed ja mängukooli mudilased. Viimased esinevad ka paari ette- kandega.

Kevadpidu algab emadepäeva ärarmärkimisega. Sellega sooses kõneleb filmag. Helgi Laussen. Järgnevad õpilaste ettekanded, millelised iseloomustab emale ja kevadele pühendatud laule- ja lau- lulooming. Viimasel alal etendab peamist osa G.E. Algkooli õpila- koor, kelle lauluvõimeid hinnati

möödunud aastal auhinnapree- miaga Martin Pommeri mälestus- fondist.

Kevadpeo kava teine osa täide- takse lastenäidendiga, milleks on Arvi Moori kolmepildiline "Pää- sukesed" ja milles on esile tõstetud koduarmastust, looduskaitset ja kristlikku moraali. Tegelasena esinevad III-IV kl. õpilased, kokku üksteist õpilast, ja kaks täisealist, kellest kehastab pereette Maimu Soomaa ja peretaati Eero Tarjus, kes on ühtlasi näitejuht. Deko- ratsiooni eest hoolitseb Arnold Sirkel ja riietuse eest hoolitsevad proud Maria Tarjus ja Inge Tar- ju.

Peo programmi kuulub veel lo- teri ja tombola rohke võitjudega ja einelaud maitstave koduküpsis- tega, kohvi ja karastavate jooki- dega.

Göteborgi algkooli IV klassi õpilased, vasakult Katrin Soomägi, Anneli Seimre, Linda Lindsalu, Tiina Neemelaid ja Reet Palm, esinemas n. allusel kevadpeol. Tänuksel kevadpeol "võitjavad" nad näidendis "Pääsukesed" oma kodupaiga eest. (Foto Kopler).

Tõsine muusika ja publik Huvipuudus "krooniline"

Ed. Reining kirjutab "Eesti Päevalehes" (12.4.75) "Muusika- line näidatöö 3 kontserdiga" publiku vähesusest nendel üritustel ja lisab: "Mida arvatakse – sõna on vaba" – Sellega oletan, et Ed. Reining otsib debatti mis on ka va- jalik, kus seigistatakse kuulajas- konna puudust sellistel üritustel.

Sin tuleks tagasi minna Wilsoni Märtoni eelmise aasta külasõ- gule Stockholmis. Eelmise aasta kontserdide majanduslik vastutaja oli Stockholmis EELK kesple- pliku koguduse juhatus, kelle kül- sel solistid esinesid kahel kontser- dil. Kui kuulajakonnale ja ka esi- nejatele jäi mulje, et eelmisel aas- tal oli publikut rohkem, siis ei tohi äraunustada suurt hulka prilipite- teid, koguduse poolt ostetud ja väl- ja jagatud. See tolmim tolmus juba eelarvamistega, et sellistel üritustel puudub meie kuulajas- konna huvi ja on halb kui kunsti- nud esinevad tühjale saallile. Märtonid pöördusid kontsertide korraldamisega ka sellel aastal Stockholmis koguduse koorijuh- poole, kelle õiged lasusid eelmise aasta üritused. Kahjuks ei lubanud koguduse majanduslik olukord seekord lubada samasugust ma- janduslikku vastutust. Reenede (4.4) kontsert jäi korraldada Eesti Kultuuri Koondele, lootusega, et selline asutus toob suurema kuula- jaskonna.

Kaks kuud enne kontserte pöö- rdui ka Stockholm Goethe Insti- tuudi poole. Kes teab! läänseksa kultuurüritusi. Mõlma kavad il- musid ka äärmiselt tühjad ühingu informatsioonilehes nädal enne kontserte, tulemus. Instituudi muusikaosakonna juhataja ilmus "viiskuse mõttes" pärast Vaimu-

likku kontserti esinejaid tänama.

Kui vaatleme noorte solistide romanssitud Stockholm kont- sertinajas, siis tihiti on saal tühi, väljaarvatud prilipiteid ja esineja- te paremad sõbrad. Muldugi tolm- torm pääsmete järele kui näi- teks esineb Birgit Nilsson. Usun et Ed. Reining ka leab samalaadil- sest publiku puudusest kodu-Ees- tis. Tahaksin sellega öelda, et ka- hjuks suuremal hulgal puudub huvi ja muusikaalne arusaamine sellis- test üritustest.

Mis puutub Vaimuliku kontser- ti, siis on õigus, et publikut oli vähe, kuid rohkem. Suur osa kuulajas- konnast koosnes koorilauljate sõp- radest ja noorte ansambli vane- matest ja sugulastest. Stockholmis eestlastel puudub kahjuks ka huvi ja arusaamine orelimuusika vastu. Eelmisel aastal oli kava liiga pikk ja Jakob orel (mis nüüd on re- monti läinud) "streikis", siis ei saanud C.O. Märtonson oma asavut näidata.

Isiklikult arvan, et pühapäeval andis C.O. Märtonson oma parima Engelbrekti barokkorell ja meil ei ole teisi eestlasi siin võimalik tema kõrval panna (kahjuks ei ole kuulnud H. Piirimetsa ja R. Heinmetsa orelimängu, kes samuti kui Märtonson on lõpetanud Topmani oreliklassi).

Kontserdi järeleka – "orel mängis liiga kaua", arvasime et lõhub orel ära", jne. Olen juba varem eesti ajakirjanduses maini- nud, et on vales kuulata, kui ki- rikulised jumalateenistustel ko- listamise ja jutujamistega lahku- vad siis, kui organist alustab post- luudumiga. See näitab et meie kuulajakonnal puudub nii-nime- tatud orelikultuur.

Kui vaatleme meie publiku hulka suuremate laulukooride igaastas- tel kontserditel, siis peame arves- tama, et koorilauljad eelmüügil omi sõpradele ja tuttavatele pöö- rduvad nii öelda "kaela sokuta- vad". Võibolla tahaks nii mõni kaasmaalane ette tuua protestiks meie viimased laulupeod. Toon siin aga vastunäitena eelmise laulupeo – õhtuse peo piletit olid kolm nä- dalat enne laulupeid läbi müüdnud, laulupeo kontserdi pääsmelid aga oli müüdnud vaevalt paar sada. Sel- lega näeme, et meie rohke publik tuleb siis välja kui tegemist tegi- liku peoga.

Kokkuvõttes tahaksin öelda, et meie kuulajakonnal puudub huvi tõsisema muusika ürituse vastu. Kahjuks tekitab see raskusi Stockholmis meie kõrge tasemega kunstnike esinemisel. On raske kutsuda Stockholmis esinejaid kui see peab toimuma nende eneste tasku peal. Eelmisel aastal pöö- rduisin ka Göteborgi eesti muusika- huviliste poole, et seal Märtonite kontserdi korraldada. Üritus soovi- vati ära jätta publiku puu- use tõttu. Sel aastal võitis hr. Märton- ise kontakti Lundi eestlastega, et seal esinemise võimalust leida, ka sellest ei tulnud midagi välja.

Ei saa siinjuures kõrvale jätta hea reklaami mõju. Näeme seda meie teatri ühingu esinemistest täissaalidele, mida tähendab hea ja ajakohane reklaam. Kuid usun, et Wilson-Märtoni seokordne kü- laskäki ei oleks ka suuremat kuula- jaskonda saanud kui oleks rohkem reklaami tehtud. Peab ka ar- vestama kuludega ja kui palju sel- lised kulud tagasi toovad.

Jüri Raid

Ameerikast

Kesk-luureagentuuri CIA end direktor, praegune suursaadik Ri- chard Helms tunnistas Senati ü- rimiskomisjoni ees, et president Lyndon B. Johnson käskis omal ajal agentuuri korraldada luuret põhempooleste sõjavastaste kohta, olgu et seadus seda CIA-l ei luba.

Trükitist ümunnud Ameerika Jundi Aastaraamat näitab, et maailma juutidest asub 45 prots. Ameerika mandril. Juute on USA-s 5,7 miljo- nit ja juudidilgits Iisraels endas 2,8 miljon.

New Yorgis asub ligi 2 miljon juuti.

Bostonis kooliõpilaste sundkor- ras bussidega kodukohast kauge- madesse koolidesse sõidutamiseks rassilise tasakaalu saavutamiseks on põhjustatud rahutusi ja 8 kooli sulgemise. Negreite organisat- sioonid nõuavad Rahvusaardi väeosaade Bostonisse kätsumist valgetest elanikest protesteerjate vastu.

Esindajatekoja n.ääruste komi- tee otsustas hääletage 9:4, et käeso- leval Kongressil volituste ajal ei saa enam võtta päevakorda sea- dust, mis tõstab õilfirmade mak- susid ja alandab tulumaksu kuni 40 miljonil väikse ja keskmise tulu saajal. Otsuse tegi demokraatidest enamus.

USA valitsus saadab rahami- nistri William Simoni ja kauba- dusringistri Frederick Denti april- liku Moskvasse pidama läbi- rääkimisi USA ja Vene kaubava- hetuse taastamise üle. Suhted lak- sid sassis kui Kongress nõudis soo- dustuse vastutaksuks juutide va- bamat väljarannu võimalust.

Kongressis on teravnenud UN-i arvustamised ja soovid, et USA kas- astub UN-ist välja või vähendab rahalist toetust. Gallupi ringkü- simisel aga pooldas 75 prots. ameeriklastest USA jäamist UN-i liikmeks.

Riiklik maksuamet liikkas tagasi senaator Hubert H. Humphrey taotluse, et tema kui endise ase- presidenti pooli Minnesota aja- looühingu ametatud dokumen- tide eest lubatakse tulumaksust maha arvata 200.000 dollarit. 1969. a. alates tehtud mahavarvismised nõutakse temalt sisse koos prot- sentidega.

Esindajatekoda võitis vastu seaduse, määrata 5 miljardit 99 miljonit dollarit hädaabi tööde korraldamiseks. Selle summaga saab luua 900.000 uut töökohta. Kuna va- litus on selle kava vastu, on arva- ta, et president Ford kasutab sea- duse kohta oma veto-õigust.

Göteborgis moodustati Raamatuaasta toimkond

GÖTEBORG (EPL) – Göteborgi Eesti Majas toimus 10. aprillil organisatsioonide koosolek, millest võtsid osa esindajad üheksast organisatsioonist. Koosoleku pöö- vakorras olid Raamatuaastaga

seostuvad küsimused. Juhatas Gerhard Peet, protokolilis Aino Miks.

Kuna seni pole Raamatuaasta seisukohalt Göteborgis midagi organiseeritud, ette võetud, siis otsustati nüüdsel koosolekul moodustada RA Göteborgi toimkond, kelle ülesandeks jääb RA pro- grammi koostamine ja selle teos- tamine.

Kulminatsiooniks kujuneb RA aktus, mis tuleb korraldada septembrikuu teisel poolel. Koosolek pidas soovitavaks ka raamatu- te valiknaituse ja kunstnaituse korraldamist ja samuti eesti käsi- töde näituse korraldamist, kui selleks leidub kohase tasemega eksponeate. Peeti ka soovitavaks, et mitmesuguste pidustuste ja pi- dude kõnede ja sõnavõtte tõe- takts esile RA eesmärgi ja üle- sandeid.

RA Göteborgi toimkonda valiti: Aino Miks (Tallinna Lipkond), Su- sanna Tomson (Põhjalatüüred-Ka- leviipoja Lipkond), Arvi Moor (REE Göteborgi üldkogu), Ger- hard Peet (Eesti Komitee Göte- borgi Osakond), Elmar Aibast (E. Põllumeeste Kogu Göteborgi Osa- kond), Karin Karask (Göteborgi Eesti Pensionäride ühingu) ja Ed- vard Aasa (Göteborgi Eesti Selts).

Organisatsioonide esindaja RA-koosolekul Göteborgis. Istuvad vasakult E. Aibast, S. Tomson, A. Metzlov, K. Karask, A. Miks, E.

Aasa, H. Veibri ja H. Rohila. Seisavad G. Peet ja A. Moor. (Foto Kopler).

Rud. Lipp Kanada televisioonitükis

TORONTO (ME) — Toronto CBC televisioonistudio tuleb peatselt välja uude koostuuni drama-seeriaga "Tõendi põhjal" (On the Evidence"). Seeria koosneb kümnest ühetunnisest saatest, kusjuures teise saate peaosalisteks (sõudlaseks) valiti ERK näitleja Rudolf Lipp.

CBC otsis selle saate jaoks jõulist põhja-euroopa tüüpi, ning pöördus vastava näitleja leidmiseks Multicultural Theatre Association'i poole, kes soovitas Rudolf Lippu. MCTA president pr. Ina Purvis nägi hiljuti eesti näidendi "Põrgupõhja uus Vanapagan" kust ta üllatus üllamainitu suures lavavõimelises.

Draamaseeria "On the Evidence" esimesed võtted R. Lipuga tehti juba 25-dal märtsil, Logan Ave. Torontos. Seeria esimene osa tuleb näitamisele 14. juunil, 1975, kell 22.00. Seeria on uudne oma

kavanduses ja ettevalmistustehnikas. Tekst on kirjutatud ainult kurtide loomiseks. Sellele järgnev kohtuprotsess toimub ilma tekstilise ettevalmistuseta. Kohtuprotsess filmatakse Osgoode Hall'is kusjuures kohtunik, vandemeeste kolleegium, süüdistaja ning kaitsja on tegelikud kohtunikud, advokaadid jne.

Eesti Rahvusteater Kanadas näitleja ning kuuline juht R. Lipp on pingises teatritöös juba novembrikuust saadik, kui algasid "Põrgupõhja uus Vanapagan" proovid. Järgkordselt esineb ta laupäeval, 5-dal aprillil, Town Hall'is maailmakuulsa Samuel Beckett'i moodsa näidendi "Krapi viimne heilint". Samal õhtul tuleb ettekandele tema lavastusel "Neli Naist" (tütar, ema, vanaema, vanavanaema) nelj generatsiooni.

R. Lipu valik TV seeriasse on järjekordne tunnustus Toronto eesti näitlejatele.

Balti saadikute kohtamine

WASHINGTON (VES) — Eesti Vabariigi esindaja, USA-s Ernst Jaakson viibis ametiüleannetes Washingtonis, kus tal oli välisministri juures kõnelusi Ida-Euroopa ja Balti osakondade juhatajatega.

E. Jaaksoni Washingtonis viibimise puhul toimus Läti saatkonnas küslel seal ka järjekordne Balti vabariikide esindajate koosolek. Sellest võtsid osa E. Jaakson, Läti saatkonnast dr. A. Dinbergs ja saatkonnabüroo V. Tomson ning Leedu saatkonnast dr. S. Backis. Arutusel olid koike kolme vabariiki puutuvad probleemid.

Washingtonis viibimise puhul võttis E. Jaakson osa ka Kreeka saadiku poolt korraldatud vastuvõtu saatkonnas. See toimus Kreeka iseseisvuspäeva puhul. Vastuvõtul oli esindatud suur arv välisriikide esindajaid või nende asetäitjaid.

HT kirjutab: Vangistustest Eestis ja usklikkude tagakiusamisest N. Liidus

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning kirjeldab oma 27. märtsi numbris arreteerimistest ja korrekteerimislaagritest Eestis m.a. 1. detsembril. "KGB teostas huarangulid sülles ulatuses, et koha-paistest "Julgeolekumeestest" ei jätakuud, vaid neid tuli juure tuua "vennasmaalt". Lätist. Läbiotsimist konfliktseerit "sovetjivastane" kirjandus, naber ja kirjutusmasinad, ütleb HT artiklis.

Arreteeritute täpne arv pole teada, kuid nende hulgas on 41-aastane Tehnikakooli õppejõud Kaljo Metsik, Tallinna elektri- jaama 38-aastane insener Mati Kilrend, 41-aastane arst Arvo Varatoa ja 43-aastane ülemisener vabrikust "Silikaat". Artemi Jushkevitsch.

Arreteerimised on saanud teatavaks kahe kirja kaudu, milledele on alla kirjutanud kaks põrandalaust organisatiooni — Eesti Demokraatlik Liikumine ja Eesti Rahvusriinne. Kirjad olid adresseeritud UNO peasekretärile Kurt Waldheimile.

Kirjades ütleb, et läbiotsimised ja arreteerimised algasid mõned päevad pärast seda, kui lääne ajalehed ja eesti ajakirjan-dus eksilis avaldasid detsembril algul kaks memorandumit, milles nimetatud organisatsioonid saatsid UNO-le.

Samas HT numbris kirjutab Lennart "Viding baptistide tagakiusamisest Sovjetis.

Vene üks baptistide juhte, Georgi Vins, on nüüd saadetud kuhugi kõrvalisse laagrisse. Selle aasta

algul karistati teda viieaastase vangistusega ja viieks aastaks asumisele saatis. Kontuotsus põhines karistusseaduse maarus-tele, millele korelevad kiriku erai-dannast riigist ja usulise tegevuse-ga tungimisest kodaniku, pri-vaatliku N. Liidus on lubatud olla usklik põhimõtteliselt, mitte aga usuliselt teisi mõjustada.

Georgi Vins on juhte ühes baptistlikus usuharus, mis ei ole amet-likult sanktsioneeritud. Sagedi ni-metatakse Vinsi ja tema usuosupru initsiatiivbaptistideks. Nad on eraldunud Üleldisest Nõuko-gest, kuna nad ei taha tunnustada selle liigset olenevust riigivõimust. Nad on võinud kogeda, kuidas ametlikud kirikud muudetaks kuulekaiks Kremli käsialasteks. Sellele on ka Solzhnitsin tallele-panu osutanud.

Vinsi ja tema sõprade arvates ei ole selleks riigil mingit volitust, et sanktsioneerida või mitte sanktsioneerida kristlikke kirikuid. Usu-vabadus ei tähenda ainult seda, et oma usku kuulutada, vaid tähenda-b ka vabadust sellest vabalt kõ-nelda. Seda muldugi sovetjajuht-kond ei kannata. Seetõttu on ka vastuluulid peamiselt sõltumatu baptistlikumusega olnud mitu ja aegadeid. Ajakirja Time järgi on üks kolmandik poliitilisest vangidest baptistid — või "südametun-nistusevangid", nagu Amnesty tavaseb väljendades — aastast 1965.

Vinsi on karistatud kaks korda varem: a. 1966 kolmeaastase vangistusega ja vahetult pärast seda aastase sunnitoekaristusega — "loolemise" pärast!

Georgi Vins kuulub perekonda, kes on usu tõttu palju kannatanud. Tema isa suri sunnitoelaagris ja palju teisi sugulasi on vangistatud. Kannatusajad kestavad.

Vins ja tema sõbrad on püüdnud saada juriidilist abi ja vaatlejaid välismaadelt. Kuid võimud on konsekventselt kõigile viisatootle-ajatele keelduvalt vastanud. Mõned norra stortingilikkmed said oma viisatootlused ilma kommentaari-de tagasi vene saatkonnast Os-los.

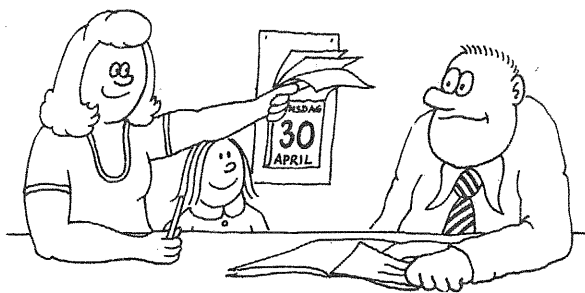
Kuid opositsioon väljaspool N. Liitu ei ole valkinud. N. Liit ei ole sugugi tundetu väljaspoolt tulev kriitika suhtes. Vinsi juhtumises on nihiast Kirikute Maailmalitl kuli ke Baptistide Maailmaallians reageerinud. Samuti on rootsi kir-rikujuhtkond esotas arhiipiskop Sundby'ga astunud välja Vinsi eest, ja äsja teostasid usuteaduse seminariini õpilased Stockholmis protestatsioon. (EPL/MR).

Kontakt keelatud parteiga

Esimest korda pärast Hispaania koduõda viibis Hispaanias Rootsi sotsialdemokraatliku erakonna ametlik delegatsioon eesotsas parteisekretär Sten Andersoniga. Kutsujaks oli Hispaania tööliste sotsialistlik erakond (PSOE), mil-line silani ametlikult on keelatud.

Sellele vaatamata ei teinud võimud takistusi, kui erakond esimest korda avalikult andis pressikonverentsi hispaania ja välismaa ajakirjanikele hispaania külastusega. Rootsi ja hispaania sotsialdemokraadid lubasid arendada kontakte ja hispaaniale esindaja pidi tulema lähemal ajal Rootsi.

Aeg mõtelda järelmaksustamisele!

Uudis!

Alates käesolevast aastast kehtestatakse järelmaksustamise summale maks, mis asendab seni kehtinud intressi. Maksu suurus on 8% kui järelmaksustamise summa on 5 100 kr või suurem, muidu 6%. Kui järelmaksustamise summa on alla 900 kr, ei võeta maksu. Vastupidiselt varem kehtinud intressile, ei tohi nimeetatud maksu deklaratsioonis maha arvutada. Intressi võidi varem arvutada ühiselt mh. abielupaaridele. Taoline ühine arvustus pole järelmaksustamise juures enam võimalik.

Täiendav sissemaksmine

Et maksust pääseda, võid teha prelinimaarmaksustamise täiendava sissemaksu hiljemalt kolmapäeval, 30. aprillil 1975. Seda tehakse postzhiltri 300-4 erilisel tulemaksu-sissemaksukaardil, mis on deklaratsioonibroschüüris "Dags att deklarera" ja postil.

RSV RIKSSKATTEVERKET

Raamatuasta teater

"Nüüd jääd sa siia vana madrus!" — Nipernaadi (E. Kuus) oma suviste rännakute lõppfaasis on jõudnud Sirvaste randa, kus elab Maret Vaa (E. Lohk) — Seeba Kuninganna — A. Gailiti romaani "Toomas Nipernaadi". (FOTO TIPPO)

August Gailiti Nipernaadi dramatiseringu "Seeba kuninganna" etendus toimub laupäeval 26. apr. kell 15.00 Scala teatris Eesti Majas.

E. Kultuuri Koondise korraldusel koos St. Eesti Teatriga. Lpavastaja on Lensi Rõmmer, osalised — Edmar Kuus, Epp Lohk, Väino Kõnga, Elo Rahn, Ago Pärtel, Artur Sikk, Lauri Nurmis, Eerik Sergio, Lavakujundus — Roman Väli, Riitetus — Leena Örn.

A. Gailiti elust ja loomingust lühietekannet Arvo Mägi'lt. Peale teatritendust on võimalik koguneda mõtlevahetuseks Eesti Maja seitskondlikesse ruumidesse, kus avatud kohviserveering.

Pääsmad on eelmüügil E. Kultuuri Koondise büroos, Wallingat, 22-1, tel. 11 31 16. Kõigile kirjanduse ja teatrisõpradele — teretulemast!

Kohaliku elu

METSADOKU

Siisustus sööklale

Et väärikalt vastu võtta noori maailmalagriss, on vajalik mitmesuguste ehitustööde läbiviimine Metsadokus. Gaiderte Kogu on oma peale võtnud uue sõjagootu siisustamise, mis esialgsete kalkulasioonide kohaselt läheb maksma üle 6000 krooni. Kuna Gaiderte Kogule endal sellised summad puuduvad, on majanduslikku abi palutud eesti organisatsioonidelt. Vabariigil aastapäevaks olid gaiderte ühistu toetanud järgmised organisatsioonid: Göteborgi Eesti Selts, Göteborgi Eesti Naiskõr, Põhjaläätred-Kalveipöög Sõprade Ring, Korp Filiae Patriae Göteborgis, Korp Filiae Patriae Stockholmis, Göteborgi Eesti Seltsi Naisring. Gaiderte silmas tänu neile lahkelt toetajale.

STOCKHOLM

Tööstuseklastas

Eesti Ettevõtjate ühing korraldab neljapäeval, 24. apr. oma liikmetele ja teistele, kes huvi tunnevad, külastuse Stockholmis Plast Industri AB, omanikud Edgar Pank ja pojad, äsjaavalminud tööstusse, Centralvägen 1. Huddinges. Kohtume seal kl. 17.

Teejuhiss: Autoga minnes sõita Huddinge tsentrumi poole kuni Sjödalsturni, sääl leiate ühepool postkontori ja Epa kaubamaja. Teisel pool Domuse kaubamaja. Domuse poolt algab Fabriksvägen, mida mööda sõitu jätkata ca 350 m kuni Centralvägenini ja pöörat seda mööda paremale kuni leiate Stockholmis Plast Industri AB.

Bussiga Högdaletist sõites maha tulla Centralvägeni peatuses. Tähelepanu! Sealsamas peetakse ühingu peakoosolek umbes 1-1,5 tundi hiljem.

ERF ...

Algus lk. 1

esitatud, kuid kahtlematult on Eestist läände jõudnud mär-gukirjadel suurem kaal rahvusvahelisel foorumil. Eesti Rahvusfondi Esinduskogu protesteerib hiljutise terrorilaine vastu Eestis. Meie jätkame appeleerimist maailma avaliku arvamise ja UNO poole, taotledes toetust Eesti ja teiste Balti rahvastele inimõiguste rikkumise vastu ja rahvaste enesemääramisõiguse taotlustes. N. Liidus ei ole tõeline rahu võimalik enne kui Nõukogude vähemusrh-vastele on võimaldatud vaba enesemääramise õigus.

Koosoleku algul mälestati väikse leinaseisakuga möödunud tegevusaastal jäänud lahkunuid Rahvusfondi liikmeid: Riho Hallast, Artur Kellerit, Viktor Krulli, Mait Kõstnerit, Lydia Liust, Kaarel Meriveed, Robert Paffi, Leo Parnet, Ida Parsmani, Oskar Pihlmani, Eduard Pruulit, Johannes Soomagit ja Luise Usinat.

Rahvusfondi esimees E. Krepp oma avasõnas tervitas arvatult kokkuvõtet ja juhtis tähelepanu sellele, et meie kohuseks on reageerida sündmuste arengule võimaluste piires. Ta märkis et nii möödunud kui ka eeloleval tegevusaastal on Rahvusfond tegelema kokkuvõtte Läände jõudnud märgukirjade ja apellide avaldamise ja levitamise. Kahtlematult on ERF-i sellelaadiline tegevus olnud väga elulaheks ja virgutsuseks ühiskonnale. Meie peab jätkuma võitluses meie maa ja rahva eluõiguse eest.

Koosoleku juhatajateks valiti: L. Laid Stockholmist, G. Peet Göteborgist ja A. Kivimäe Uppsalast. Sekretärideks: S. Nurmiste ja A. Martinson.

Päevakorras oli toimetaja A. Lembergi ettekanne teemil: "Inimene surve all Nõukogude ühiskonnas". Ettekandja esitas terve rea kon-reetside näiteid tänapäeva nõukogude ühiskonnast. Need näited selgitasid, kuidas inimene asetatakse surve alla. Inimestel tekib hirm ja kartus üksteise vastu, vanematel laste vastu üle. Ettekandjad järgnesid elavad sõnavõtte. Sõna võtsid: H. Nurk, A. Renning, A. Horm, E. Krepp, A. Lemberg.

Koosolek vaatas läbi ja kinnitas möödunud tegevusaasta aruanded ja käesoleva tegevusaasta tegevuskava ja eelarve. Tegevuskavas on esikohal aktiivsed ühendused julgestuskonverentsiga ja märgukirjade ja apellide avaldamise ja levitamise. Nii aruannete kui tegevuskava kohta võeti rohkesti sõna. Sõna võtsid: I. Vaher, I. Randmets, J. Ojasaun, A. Kivimäe, E. Krepp, G. Peet, A. Sagim, A. Horm, H. Nurk, P. Selli, V. Palm, V. Esken, L. Laid ja R. Kaasik.

Peale elavaid sõnavõtte, kus sõna võtsid E. Krepp, A. Lemberg, A. Randes, A. Renning, B. Mäelo ja I. Randmets otsustas Esinduskogu, et Rahvusfond astub Eesti Komitee liikmesorganisatsiooniks. Teatavasti on Eesti Komitee organisatsioonide Liidus välja kujundamine tingitud olnud sisserändajate uurimiskomisjoni konstruktivistest ettepanekust. Eesti Komitee liikmeks

Peeter Rammo kompositsioon Norra raadios

Peeter Rammo

Oslo raadio saatis 6. aprillil eest-lase Peeter Rammo, 32, kam-mermuusikasse kuulva helitöö "Sonatine for fiolin, klarnett og klaver", mille esitasid Stig Nilsson, Harald Bergersen ja Eva Knardahl.

Saatega seoses avaldas raadio Programbladet autoriga lühisut-luse. Peeter Rammo, kes on ise Oslo raadio muusikaosakonna programmisekretär, ütles, et ni-metatud helitöö on tema esimene katsetus luua kamermuusikat.

Kirjutasin selle a. 1972. Muidu olen loonud väiksemal komposit-sioone, peamiselt klaverile ja koo-ri-le.

Töö klassifikatsiooni kohta lau-sub Peeter Rammo endakriitiliselt, et võib-olla on see pisut raskepärane, kuigi ma meeleldi tahaksin luua arusaadavamalt. Ta lisab, et sonaatin on kahefaasiline, kusjuures esimene on aeglasema tempoga. Teine kiirema tempoga fraas on pigemini "karikatuur" esimeses. Mõlemad on ehitatud 12-tooni-teemale. (EPL/MR).

Muutis meelt

WASHINGTON (VES) — Ta-gaotsitav neegrite Musta Pantri tegelane Eldridge Cleaver, kes praegu on paos Pariisis, ütles, et ta tahaks tulla tagasi USA-sse, kus ta on valmis kohtu ees seisma tingimuse, et teda enne kohtuotsust ei vangistataks.

Cleaver jutustas, et ta on pettu-nud märksamist ja et tema ara-nagemise järele N. Vene eesmärk on vaid Ühendriike hävitada. Cleaver, endine relvastamise vast-tane, nõuab nüüd, et USA tugevasti relvastaks, kuna N. Vene kallale-tung võib tulla täiesti ootamatult.

organisatsiooniks astumine ei muuda Eesti Rahvusfondi väljakujunenud tegevust.

Esimeheks valiti uuesti se-nine esimees mag. E. Krepp. Juhatu valiti järgmises koosseisus: O. Aule, E. Ella-ser, A. Horm, M. Juhkam, R. Kaasik, K. Käärrik, A. Lem-berg, A. Martinson, M. Mes-ter, B. Mäelo, V. Mänd, H. Nurk, S. Nurmiste, V. Palm, M. Parre, I. Randmets, K. Ristikivi, A. Ruusa, V. Saluste ja L. Schönberg. (EPL/ERF)

Kiri ...

Algus lk. 1

kogude vallutuse seaduspä-rastust või muudatusi USA po-liitikas Balti riikide Leedu, Eesti ja Läti suhtes.

Nende riikide rahvad kan-natavad nende usu, nende keele ja kultuuri mahasuru-mise alla ja vaatavad USA sunnas lootuse ning insprat-siooni saamiseks päeva ootel, kunas vabadus lööb jälle õit-sele nende maades. Igasugu-ne muutus USA poliitikas pu-rustaks need lootused.

Meil Ühendriikides on va-stustus, et meie ei jätta neid vabadustarmastavaid rah-vaid maha, ja ma taotlen teilt, et kui USA välisminister teie nõuata N. Liidult, et viimane hakkaks pidama põhilise inimväärikuse ja indiviidu-mist lugupidamise põhimõt-teid.

Euroopa Julgeoleku Kon-ferents võib olla niisuguste läbirääkimiste foorumiks ja USA võib hakata juhtima tä-helepanu vajadusele parema-te, külastamise õiguste and-miseks nende rahvaste liik-mele omaste vahel, vaba ja tsensuurita postisaadetele võimaldamiseks nende rah-vaste ning nende välismaal viibivate omaksete vahel, samuti et N. Liit tegelikkuses täidaks tema propaganda väidet isikuvabaduste ja õi-guste osas.

KA EÜS-IT MÄRKUKIRI

Eesti üliõpilaste seltsi 105. aastapäeva tähistamisel New Yorgi Eesti Majas, saadeti koosolejate poolt märgukirjad USA presidendile Gerald Fordile, välisminister Henry Kissingerile ja Kongressi ko-dade väliskomisjonide esi-meestele, millele kirjutasid alla kõik osavõtjad. Memo-randumis taotletakse, et USA ei tunnustaks Balti riikide kuulmist N. Liidu koloniaa-limpeeriumi piiridesse.

Kool ...

Algus lk. 1

15 parimat kooli olid sel pu-bli kutsutud pidulikule aktu-sele Kontserthoonesse, kus koolipolitsei esindajad said landshövdning Hjalmar Mehri käest vastavad tunnustusdi-plomid ja preemiasid.

Väljalooitud preemia ön-nelikkus omanikkus kujunes eesti koolipolitseinik Marika Farkas (preemia oli 500 krooni).

Pidulikult talitusel oli noor-tega koos kooli abijuhataja ja kooli liikluspolitsei "ülem" Henno Kirikmäe. Tema pre-meeritud "meeskonda" kuu-lusid kuenda klassi õpilased Rein Aksberg, Aare Avasalu, Tiina Baugus, Allan Estonius, Marika Farkas, Raul Koger, Martin Krooni, Avo Mölder, Henrik Penno, Mart Pöld, Peeter Somp, Michael Truu-vert ja Rein Vahemann, kokku 13 õpilast.

Selgus, et koolil ei olnud ühtki miinuspunkti, mis viitaks politseinike tugevale kohtu-tundele.

Pärastdostub ülesandel läheb müügle ostukorter (bostadsrätt), mis koosneb kahest toast a köögist ilma vannitoa Roslagsgatanil, Stockholmis.

Huvitatul pöörduda

ADVOKATFIRMAN ERVIN PANG

Wahrendorffsgatan 8, 111 47 Stockholm
Tel. 08/21 80 50 või 21 70 30

Väike suvemaja

aiamaaga Fleni lähedal välja üürida.
Tel. 08/64 63 53 (õhtuti),
E. Tohver.

suvekorterit

Svartsjölandetile.

Vast. tel.
08/21 84 46 kell 9—17.

Stockholmi Eesti Lasteaed soovib osta heas korras pruugitud

klaverit

Teat. tel. 20 50 91 või 20 59 21

Teeme igasuguseid

maalritöid

ka plekk-katuse värvimist. Kui teil on abi vaja, helistage meile — see tasub ennast!

Maaler REIO LIUSKA

Tel. 36 87 74 või 60 79 23

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused
Ööpäevane valvekord

Naisklubi peakoosolekult

Eesti Naisklubi Stockholmis pidas oma peakoosoleku kolmapäeval 16. aprillil Eesti Majas Wai-Bogatanil. Päevakorras olid valimised ja uue põhikirja vastu võtmine. Toatavasti jätkas Eesti Naisklubi oma tegevust paguluses uuesti juba veebruaris 1945, milles olid ajutine põhikiri, mis tugines yabariitgaegsele põhikirjale. Peakoosolekul võeti uus põhikiri mõningate muudatustega üksmeelselt vastu. Üksmeelselt valiti tagasi ka endine juhatus, kusjuures esinaiseks

jäl Irma Varrik ja üheks abiesinaiseks Therese Rei, kes ka kohal oli. Teised juhatusel liikmed on Beatrice Uusmä, Elise Truuvet, Helmi Nerep, Keete Ainver ja Valve Anderson. Ametitla jaotamine toimub juhatusel koosolekul lähemas tulevikus.

Perenaiseks valiti tagasi Kulla Velliste ja abideks Helga Rensir, Elis Mägi ja Ly Raudsepp.

Oma sõnavõtus märkis esinaine, et mõeldud tegevusaastal peeti kokku 8 klubiühendust õige mitmekesise kavaga. Nii on olnud referentideks hr. Sõjamägi, kes jutustas

oma reisist Kaug-Itta, Signe Pinnas, kes rääkis New Yorgi elamustest, Helmi Eller söömise motiivist eesti kirjanduses ja agr. Sõmerma mesindusest, kuna Adelaide Lemberg pidas loengu sotsialistlikust keelepruugist Eestis. Novembris toimus lüürika ja muusika õhtu Mari Kampi, Karin Saarseni ja Helga Andraze kaastegavusel. Peetud ka traditsiooniline jõulukoht.

Klubi otsustas jätkata Eesti Teadusliku Seltsi toetamist ja ühenduse pidamist Eesti Naisklubi federatsiooniga New Yorgis. (EPL/KS)

Göteborgi Naiskoor on tegutsenud 8 a. Kontsert 26. apr.

GÖTEBORG (EPL) — Laupäeval, 26. aprillil toimus Göteborgi Göteborgi Eesti Naiskoori kontsert, mis lelab aset algusega kell 17 NMKU-NNKU suures kuuldesaalis. Kontserdil esineb solistina sopran Ellen Peimas-Barringer, kes on pärit Eestist ja tegev ooperilauljana Göteborgi Stora Teatris. Klaveril saadab Britta Pukitia.

Göteborgi Eesti Naiskoor asutati aprillis 1967. Seega langeb nüüdne kevadkontsert, mis on koori seltsimendaks iseseisvaks kontserdiks Göteborgis, ajaliselt enam-vähem kokku koori kaheksanda aastapäevaga.

Rootsi Eestlaste Esindus hindas hiljuti Göteborgi Eesti Naiskoori ja G. E. Meeskoori tegevust kultuurilühinngaga. Auhinna vastuvõtu puhul andis naiskoori juht Harry Truus põgusa ülevaate oma koori tööst, mida on nüüd põhjust kontserdi eel kokkuvõtlikult refererida.

Harry Truus tähendas m. h., et lisaks eesti koorilaulu viljelemisele ja alalhoidule on koori eesmärgiks säilitada ka rahvuslikku meelt ja tunde, mille tähtsus on muusikalise saavutuse kõrval kahtlemata suur. Edasi selgus koorijuhi sõnavõtt, et Göteborgi Eesti Naiskooris on ligi pooled lauljad noored, kes on käinud kohapealse eesti algkoolis, laulavad suure hulgaga eesti laule ja on huvitatud eesti seltskondlikust tegevusest. "Need noored ei lähe kaduma eesti keelde. See on roomustav nähtus meie kõigile ja seda tuleb tõsiselt hinnata," ütles Harry Truus.

Edasi esitas Harry Truus mõningaid andmeid koori senise tegevuse iseloomustamiseks. Koori esimesel kokkutulekul 1967 oli 16 lauljat. Samal aastal, 10. detsembril, andis koor oma esimese iseseisva kontserdi Göteborgis. Lauljaid oli siis juba 24.

Kontserdil kavas oli kümme naiskoori laulu, nendest esiti helitööd seitse, soome omi kaks ja ühe rootsi laul. Kaheksa aasta jooksul on kooril olnud kokku 28 esinemist. Iseseisvaid kontserte on olnud Göteborgis kuus.

Peale nende on esinenud Eesti Päevadel Stockholmis, Eesti Vabariigil aktustel kuus korda, kahel kirjandusõhtul, kiriklikel talitustel neli korda. Stockholmis anti kontserti a. 1971 ja samal aastal ka Norrköpingis.

On esinenud veel Heisingborgi suvepäeval, rootslastele on esinenud kolm korda. Laulupidudel Stockholmis esineti a. 1969 ja 1973 ning m. a. Saksamaal, Münsteris. Õpitud laulude repertuaar ulatub 88 lauluni. Nendest on eesti helitööd 66, soome kümme, rootsi viis, norra kolm, saksa kolm ja teiste rahvaste kolm.

Vaimulikke laule on peale nimetatute õpitud kaheksa. Siis on veel õpitud laulupidude segakoorilaulu 13 ja õppimisel on Norrköpingi Laulupäevaks neli laulu.

Eeltoodust nähtub, et Göteborgi naiskoori repertuaaris on peale eesti helitööde rohkesti ka teiste maade helitööd. Sellega ühenduses võib tekkida küsimus, miks koor ei propageeri ainult eesti muusikat.

Meie mõtteks on olnud, ütles Harry Truus, et eriti noortele koorilikkemle tutvustada ka teiste rahvaste laule, et nad võrdleksid neid meie omadega ja seega endid koorilaulu alal mitmekülgsemalt arendaksid.

Kooris on praegu 30 lauljat. Liikmete keskmine vanus on 33 aastat. Nii on 16–20-aastaseid seitse, 21–25-aastaseid kuus, 26–30-aastaseid kuus, 31–45-aastaseid kolm ja üle 45 a. kaheksa. Harjutusi (kord nädalas) on seni olnud

kokku üle 300. Pärast eelseisvat kontserti võtab koor osa 31. mail Norrköpingi Laulupäevast ja laulab ka kontsert-jumalateenistusel Norrköpingi kirikus.

Koori tegevust pidurdavad nähtused?

— Koori koosseis on kahjuks tihti muutuv. Mõned lauljad on pidanud koorist kas ümberasumise tõttu või perekondlikel põhjustel koorist eemale jääma. Nende asemele tuleb leida uusi lauljaid, et koosseis oleks enam-vähem stabiilne ja tegevusvõimeline. Uute lauljate kohanemine koori tööga nõuab aega. See probleem on kahtlemata ka teistel kooridel. Selle küll paratamatusega tuleb leppida. Oleme seni tegutsenud nende võimaluste piires, mis on olemas. Oleme pöödnud jõukohaselt teha oma parima, et eesti laul võõrsil ei kaoks, tähendas Harry Truus. (EPL/MR)

"TULJAKU" ÜMBER

Olen huviga jälginud diskussiooni "Tuljaku" algupära ümber härrade Lilienthali ja Kiiski vahel. See valdus ei toimu kindlasti mitte esimest ega ka arvatavasti viimast korda.

Mina isiklikult pole suurem laulu ega rahvatantsumees, vaid mu huvi nendel aladel on n.ö. üldine. Mulle on jäänud aga meelde kirjutused "Tuljaku" ümber umbes 20–25 a. tagasi, viiste Stockholmis Tüdinngene Eestlastele lehekülgedel. Mui kahjuks on autori nimi ununenud ja väljalõiked puuduvad. Toodord naelutati aga kinni, et "Tuljaku" viisi on Miina Härma laenanud ühest vanast rumeenia rahvalaulest. Nii näib seal sliiski olevat slaaviliku nagu O.L. kirjutab.

Tookordses kirjutuses toonitati, et juba meie iseseisvuse päeval kord üks eesti laulu või rahvatantsugrupp välismaal (Euroopas) esinedes, oli üllatuslikult kuulnud ühte eestivat rumeenia rahvalaulu, mis olnud väga sarnane meie "Tuljakuga".

Võibolla mõni rumeenia rahvalaule tundja teab sellest rohkem kirjutada?

LAULUVELI

Oles ülimalt rõõmus, et asjatundjad ja osalised on selle orna ja palju alineid loonud valduse "Tuljaku" ümber lõpetanud. Kui tagasihoidlik vaatleja ja lugeja, tahaksin omalt poolt ka veel midagi ütelda ja lubatagu nagu i-le punkti panna.

Olgu siis nii, et igakaks jääb oma arvamisele truaks. Kas see loomingu on algupärane või laenatud armastame teda ikka. Ka Teahikovski laenas oma 6-dasse simfoniasse meie "Kalli Mari" (leidis ta selle ka kummitsahtlist).

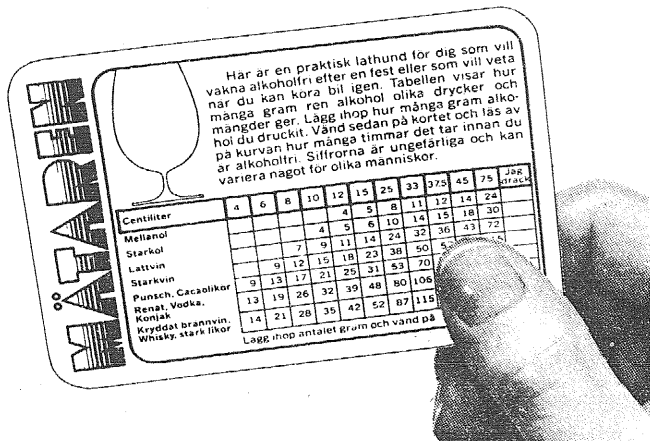
Sis viis: mis puutub rahvusse ja isamaa truudusse, oleks meil ka kena kanda puht eestipärast nime. Leian, kui seda muuta, siis olgu see õiges tolkes või hoopis uus. Ka minul, kahjuks, on see tähtis toiming veel teostamata, lühan seda teha aga lähemal ajal. Si puhul oleks aga õige tõlge, nii et Blumentoffi asemel lütses Lilieppott või veel naislikum L-potkene.

Lepitliku meelt ja kevadet südamesse kõikidele asjaosalistele.

K. BLUMENTOFF

Torontos suri Albert Kuul.
Sao Paulo Brasiilias suri 5. aprillil Ene Rava, sünd. 13. augustil 1905 Tallinnas.

KEEGI EI PEAKS SÖITMA KUI KEHAS ON ALKOHOLI. SEETÖTTU OLEME TEINUD SELLISE "MÖÖTURI".

Ukski arukas inimene ei söida joobes pidult koju. Kui pärast mõnetunnist magamist võibolla tuntakse end taas heas vormis ja istutakse rooli taha. Juhitakse autot teadmata, et kehas ikka veel on alkoholi.

On raske, peaaegu võimatu jelda mil taas ollakse alkoholivaba. Ja enne seda ei tohi loomulikult sõita. Peale selle on teaduslikud katsed tõeandnud, et juba 0,2–0,3 promilliga ollakse halvem autojuht.

Mööttur ise on väike ja mõnus tabel, mille abil on võimalik iseenast kontrollida pidule järgneval päeval. Muidugi eeldusel, et üldse mäletatakse

mid ja joodi — vastasel korral ei tasu autole üldse mõeldagi.

Meie Systembolagetis, kes töötab ettevõttes, kus kasumihuve ei esine, oleme tööpoolset huvitatud sellest, et meie klientidel halvasti ei läheks. Just sellepärast oleme välja annud oma Möötturi, ja seda seoses Trafiksäkerhetsverketi kampaaniaga "Trafiknykterhet 1975".

SYSTEMBOLAGET

Rune Hermansson